DE WEST EN DE K.R.O.

DOOR

PAUL DE WAART

Vier jaar is het nu geleden, dat de Katholieke Radio Omroep buiten de vaderlandse in de wereld-aether stapte. Om het wat normaler te zeggen en niet in radio-jargon: In Juni 1933 begon de K.R.O. met de uitzendingen voor *alle Nederlanders* in de overzeese gebieden. Wel luidde de omschrijving van de doelstelling „het verzorgen van programma's meer bijzonder voor de talrijke missionarissen", doch dit is nooit een exclusiviteit geweest, wel een accentuering. De leider van deze K.R.O.-uitzendingen, pater lector J. Dito O.P., wees daarop destijds zeer nadrukkelijk voor de microfoon. In het algemeen zal de Nederlander niet-missionaris gemakkelijker in de gelegenheid zijn contact te hebben met Europeanen om hem heen, met vrienden en zakenrelaties. Hij zal zich door zijn zakelijke post en berichtgeving eerder kunnen oriënteren dan de meeste missionarissen, die werkzaam zijn in soms veel te uitgebreide gebieden, en die practisch verkeren in een isolement.

Dat bij het projecteren van de „wereld-uitzendingen" op de eerste plaats gedacht is aan de missionarissen, de honderden priesters en religieuzen, zonen en dochters van ons volk, die hun beste jaren geven om anderen te dienen, werd vier jaar geleden vanzelfsprekend beschouwd. Maar dat de geboden programma's ten voordele waren van alle Nederlandse luisteraars in Oost en West, werd niet alleen door de K.R.O. bedoeld en verwacht, maar werd door deze luisteraars zelf in de loop der jaren herhaaldelijk bevestigd.

Regelmatig kwamen rapporten binnen van missionarissen, van mariniers, van schepelingen, van particulieren, die hun vreugde en erkentelijkheid betuigden over het verschijnen van de Nederlandse stem in de aether, het contact met het vaderland; die aanmoedigden tot volhouden, vingerwijzingen gaven, en soms vol-

ledige luisterrapporten over de technische kwaliteit van de uitzendingen schreven. Vooral over de beroemde nacht van de Pelikaan werd gerapporteerd, toen alle man van Neêrlands stam over de gehele aardbol — als eigen toestelbezitters, of als „gasten” — hingen aan de luidspreker, en de „thrill” doorleefden dat de K.L.M.-vogel uit de mist eindelijk veilig neerstreek op het Amsterdamse nest. Tienduizende harten hebben toen sneller geklopt, tienduizenden hebben herademd en gebeden. Wat de radio betekent als band tusschen allen, die onze taal spreken, tussen allen zelfs, die zich fier en veilig voelen onder onze driekleur, waar die ter wereld ook wappert, is toen wel heel duidelijk gebleken.

Maar ook voor de gewone wekelijkse programma's groeide de belangstelling dermate, dat de K.R.O. besloot niet meer eens per week voor alle werelddelen uit te zenden — omdat de verscheidenheid en kwaliteit er nu eens hier en dan weer elders ter wereld onder leed — doch op verschillende uren voor bepaalde gebiedsdelen met een programma in de aether te komen. Dat gebeurde in Februari '36, na langdurige voorbereiding. De eigenaar van de PHOHI- en P.C.J.-zenders, Philips te Eindhoven, schreef daarover in het jaarverslag van 1936: „aan de K.R.O. komt de eer toe dat hij als eerste der Nederlandse omroep-organisaties er toe overgegaan is zich met de uitzending van dergelijke (d.i. voor de gehele Nederlandse gemeenschap bestemde — de schr. —) programma's via de PHOHI-zenders te belasten. Na uitvoerige besprekingen tussen den Minister van Binnenlandse Zaken, de Radio-raad, de K.R.O. en de PHOHI heeft de minister zijn goedkeuring hieraan gehecht”.

Op 16 Febr. 1936 vonden de eerste K.R.O.-PHOHI-wereld-uitzendingen plaats. . . . met recht werden daarvoor de woorden van toepassing „de stem van Nederland klinkt over Oceanen en werelddelen als een levendige getuigenis van de plaats, die Nederland in de rij der volkeren inneemt”.

En sedert een jaar dus is de K.R.O. Zondags vier maal in de wereld-aether t.w. (gerekend naar Amsterdamse tijd): In de voormiddag voor Azië, Japan en Achter-Indië; iets later „voor de onderscheidene gebiedsdelen van het rijk buiten Europa”; in de vooravond voor Afrika, en iets na middernacht voor Midden- en Zuid-Amerika.

Op deze wijze is het mogelijk gebleken, alle Nederlandse oren over de gehele aardbol te bereiken, in de West zelfs twee keer n.l.: door de middag-uitzending van het z.g. Koloniaal program, en door de latere uitzending voor Midden- en Zuid-Amerika. Deze

uitbreiding van de K.R.O.-wereldprogramma's is algemeen gewaardeerd, zooals ons gebleken is uit de stroom van rapporten na de eerste uitzendingen volgens het nieuwe plan. Daaronder waren niet alleen brieven, gelukwensen en verlanglijstjes van Aruba, Curaçao, St. Eustatius, Paramaribo, enz., maar ook van tal van Nederlandse schepen, die in de omgeving van de West varen.

Wat de verlanglijstjes betreft, deze leren, dat men in hoofdzaak prijs stelt op het gesproken woord; en wel op de actualiteit en het nieuws. Drie rubrieken zijn aan actualiteit gewijd: n.l.: De Wereld in Vogelvlucht, welke een korte samenvatting geeft van het internationale gebeuren; de Vaderlandse kroniek, waarin de belangrijkste gebeurtenissen in het vaderland worden vermeld, hetzij in berichtvorm, hetzij als causerie, hetzij als korte reportages van „faits divers”, als daar zijn: het openen van de Moerdijkbrug, het in gebruik stellen van de kruiser De Ruyter, monumentonthullingen, stedelijke vieringen, jubilea van bekende Nederlanders, persgesprekken met deskundigen op verschillend gebied enz.; en „Van en voor de Missiepost”. De laatste rubriek is meer bijzonder voor de werkenden in de Missie, die worden ingelicht over mutaties, repatrieringen, het uitkomen van versterking, benoemingen, overlijden enz.

Daarop wordt zozeer prijs gesteld, dat men de K.R.O. er bijna aansprakelijk voor stelt, wanneer er geen nieuws is. Natuurlijk houdt de rapporten-stroom niet aan. Het is zelfs als een goed teken te beschouwen, dat men niet, gelijk in den beginne, op elke uitzending reageert, doch alleen op de zeer opmerkelijke. Wij noemen daarvan nog het vertrek van de Snip voor zijn Kerstvlucht naar de West. Het K.R.O.-Wereldprogramma heeft zijn plaats in het luisteraars-leven veroverd. Het wordt als een vanzelfsprekendheid aanvaard, dat wij Zondagsavonds in de West er met ons programma zijn. Er wordt op gerekend. En. b.v. in het R.K. Militair-tehuis te Curaçao komen de militairen zich elke week trouw scharen om de luidspreker. (Ter bestrijding van de kosten, wordt er van tijd tot tijd uit de soldij „gelapt”.) Het detachement mariniers van Aruba rapporteerde eind October '36, hoe het in dienst stellen van Hr. Ms. de Ruyter er was ontvangen. De K.R.O. werd voor deze reportage bedankt met de aanvullende opmerking: „De radio is hier voor ons vrijwel het enigste wat wij hebben, aangezien het hier erg klein is, en dus van zelf niet veel te beleven.... Wij hopen dan ook van harte, dat U met dergelijke uitzendingen zult doorgaan, en U kunt er

van verzekerd zijn, dat zij bij ons een gretig gehoor hebben, vaders groet ik U namens het detachement...."

Het is de bedoeling niet dit artikel te maken tot een samenvatting van rapporten. Daar zijn er anders zéér merkwaardige onder. De rapporten echter geven de bevestiging, dat de K.R.O. „in een behoefte voorziet". Leken en missionarissen schrijven hunkerend uit te zien naar het uurtje, „dat van Holland spreekt", en het contact onderhoudt tussen de soms eenzamen en het vaderland. Zo juist bracht de mail ons een brief uit St. Eustatius. Men heeft zich daar gericht tot de pas in gebruik genomen zender te Curaçao, „om toch niet Zondagsavonds te gaan uitzenden, wanneer de K.R.O. doorkomt". Zulk een verzoek houdt een getuigenis in en een waardering voor ons werk, méér dan uit honderd rapporten-citaten valt te bewijzen. Sommigen hebben ons gevraagd, géén — resp. alléén — Nederlandse muziek te geven; het eerste noch het laatste is in de praktijk mogelijk. Zelfs de beste spijs moet worden opgediend. Nu is de muziek tussen het gesproken woord juist de spreekwoordelijke verandering van spijs, welke doet eten. Al wordt zoveel mogelijk aan het Nederlandse lied en de Nederlandse compositie plaats ingeruimd in het programma, dan is er toch niet voldoende, om 52 maal per jaar ongewenste herhaling te vermijden. En zijn er ook verlangens t.a.z. van voordrachten, causerieën, die sommigen wel, anderen in het geheel niet, of slechts zeer sporadisch, wenssen te horen, dan geldt ook hier, gelijk bij de Omroep in Nederland, dat in onze wereldprogramma's niet altijd iedereen zijn wenssen vervuld kan krijgen. Wie het niet interessant vindt, te luisteren naar de generaal, die over onze weermacht spreekt, is een volgende maal misschien geboeid, als de Dambeiaardier vertelt van het carillon, of een dokter over behandeling van tropische ziekte, of een ingenieur over de Zuiderzeewerken.

Het is reeds van veel belang, dat wat de K.R.O. begon uit evenzeer idealistische, Katholieke, als nationale overwegingen, nl. de uitzending van vrij kostbare Nederlandse wereldprogramma's, (waartegen geen enkele geldelijke vergoeding staat) grote waardering ontmoet bij hén, voor wie dit werk werd ondernomen. De K.R.O. prijst zich gelukkig, bijtijds de Nederlandse stem in de wereldaether te hebben doen klinken, vooral nu zelfs enkele vreemde landen zich in onze taal tot de Nederlandse overzeese gebieden richten.

Misschien dat andere omroepen in ons vaderland ook hun deel

in dit nationale werk willen gaan leveren. Doch in elk geval, hoopt de K.R.O. te kunnen volhouden, in het belang van onze cultuur, en om de noodzakelijkheid van het contact, dat — juist in deze tijd — elke Nederlander met het land van zijn geboorte moet onderhouden.